

dokumenata i iz usmene tradicije prema odregjenoj svrsi. Oni su ta data primili sa više ili manje detalja, s većom ili manjom preciznošću.

Evangeliste su obradili tradicijonalnu materiju, aplicirali prema svrsi i dali joj duh svojeg stila. No nije taj rad bio kompilacija ni selekcija: Oni si postavili posebnu osnovu, a da nisu imali namjeru, kaku bi imali moderni povjesničari da izlože potpuno i kritički život Isusov. Oni su namjeravali poučavati, naviještati evan-gelje i pobugjivati na pobožnost pe-rom. Dakle oni su birali ono, što je odgovaralo njihovoj neposrednoj svrsi, a da nisu omalovažavali zato stvari, koje su izostavili i ostavili na strani.

Zato je i trebalo ove dogagaje ili zabranu gragju spojiti i grupirati. Zato mi ne optužujemo sinoptika. Nisu oni iskrivili život Isusov, već nam svaki predočuje, kako su Isusa promatrali i upoznali njegovi neposredni učenici. Svaka redakcija ima svoju historičku i dokumentarnu vrijednost.

Vrlo je lijepa i VI. glava, gdje razlaže, zašto je Gospodin govorio u parabolama. Neka je razlika izmegju Foncka i Mangelota. Mangelot drži, da Gospodin nije predočio istine evangjeoske u parabolama kao enigmu, kao da ih narod ne bi mogao razumjeti i spasti se; već ih je predočio pod formom malko zastrtom, da ne budu duševno lijeni, da očiste srce svoje i podignu um svoj k Bogu, kako bi parabole shvatili. Dakle ne radi svoje naravi, već radi okorjelosti, prorečene po Izaiji, ne donosi evan-gelje u mnogih slušatelja roda. — A Fonck sudi, da što se tiče nevjernoga svijeta, Gospodin govori zato u parabolama, da kazni tvrdoću srca njihova. Sve je upotrijebio, da obrati narod, no narod većinom istinu odbija. (Lc 7, 9.; Mt 11, 20—24; Lc 7—34; Mr 3, 21). Dakle ispunja se pravedna osuda Božja. Zato Gospodin odluke vječne mudrosti i ljubavi s obzirom na kraljevstvo Božje javlja izabranim svjedocima; dok je narod pravedno kažnjen. Divio se riječima milosti, no nije se obraćao. Zato mu milost oduzeta i trpi kazan otvrdnuća.

Ova se dva tumačenja popunjuju, a nimalo ne isključuju. Mangelot brani

¹ Fonck: Die Parabeln des Herrn.

protiv Loisyja uspješno i elegantnom formom autenciju parabola i na koncu vlastitim Loisyevim riječima odlučno pobija protivnika.

Dr. F. Zagoda.

Jacquier et Bourchany, La Résurrection De Jésus-Christ. Les Miracles. Evangéliques. Conférences Apologétiques. Paris Lecoffre 1911.

U ovom djelu predočene su krasne konference, koje je držao neumorni exegeta Jacquier s kolegom prof. Bourchany na katoličkoj univerzi u Lionu.

Konferencije rade o temeljnoj istini svete vjere i o uskrsnuću i o evangjeoskim čudesima.

Najprije je predočen novozavjetni tekst o smrti Gospodinovoj i uskrsnuću (Les textes). Prva četiri predavanja obradio je Jaquier. 1. Prvo predavanje predočuje navale protivničke protiv uskrsnuća s gledišta fizičkoga, kritičkoga i historičkoga, legendarnoga i psihičkoga: 1. Da oživi mrtvo tijelo, nemoguće je, budući da se to protivi prirodnim zakonima. 2. Kritičko i historičko proučavanje teksta, bilo evan-gelja, bilo Pavlovi-h poslanica pokazuje, da sama činjenica nije povjesnički dokazana, pošto jedni dokumenti nisu suglasni s drugima; jedino je vjerovanje učenika u uskrsnuće utvrgjeno; no to vjerovanje je rezultat subjektivnih (pojava) utvara o Isusu. 3. Prica-nje o uskrsnuću je udešeno prema babilonskim ili egi-patskim legendama. 4. Učenici su vidjeli po psihistima astralno tijelo Isusovo. Oni kažu, da poslije smrti postoji osobnost čovječja i posjeduje moć, da opći s nama.

Opravdano pisac bez diskusije prelazi preko prve, treće i četvrte točke, jer gdje se radi o historičkoj činjenici, ne smije nitko upotrebljavati absurdne metafizičke pretpostavke i skroz samovoljne hipoteze.

Zato promatra uskrsnuće samo s gledišta psihičkoga i historičkoga. (État de la question) Da uskrsnuće dokaže, raspravlja najprije o istorijskoj vrijednosti dokumenata, iz kojih crpemo izvještaj o uskrsnuću (Valeur historique des documents).

Drugo predavanje dokazuje, da je Gospodin umro i pokopan, te da je uskrsnuo. Dva su dokaza odlučna za uskrsnuće Isusovo: prazan grob i Spasiteljeva ukazanja. Ispituje izvještaj evanđelista.

U trećem predavanju raspravlja o realnim aparicijama Gospodinovim, kako se ukazao pobožnim ženama i učenicima i kako Apostoli, napose Petar i Pavao ističu uskrsnuće Isusovo kao realnu činjenicu. (Les apparitions de Jésus resuscité. La foi des apôtres a la résurrection du Seigneur).

U četvrtom predavanju raspršuje sisteme racionalističke naperene protiv Gospodinova uskrsnuća; obara hipotezu vizija (Les visions subjectives, Visionstheorie) i hipotezu mitske ili legendarne transformacije.

Nisu to bile subjektivne vizije, nego realne, objektivne aparicije, osobito lijepo navodi Pavla kao klasičkog svjedoka uskrsnuća. Pavao uvijek luči realnu apariciju Gospodinovu kod Damaska od ostalih svojih vizija; zato je i vjerovao, kako je višeputa naglasio, a osobito sjajno pred Herodom Agripom II. (Exposé et discussion des systèmes rationalistes sur la resurrection de Jésus Christi).

Sa zanosnim apelom svršava ugodni exegeta svoje konferencije: Dakle nastavit ćemo čuvati ovu vjeru i budući da po sv. Pavlu Krist uskrsnuo više ne umire, ne ćemo dopustiti našom hrabrosti i našom postojanosti, da ovaj Krist, koji živi uvijek u sebi, umr'e megju nama i u našem narodu. Mi ćemo mu čuvati u našem društvu mjesto, koje dolazi uje pobjedniku smrti i izvoru vječnoga života.

Bourchany govori u konferencama 5—8.

U petoj: Evanđeoska čudesa. Povjesnička istinitost čudesnih činjenica saopćenih u evanđeljima.

U šestoj: Svrhunaravski karakter činjenica. Obaranje iznesenih naravnih razjašnjenja.

U sedmoj: Te činjenice odlučno potvrguju, da su osobne izjave Isusove, da je Mesija i Sin Božji, istinite.

U osmoj: Neprisrodobiva (nesravnjiva) svetost Isusova, čudo je u redu čudorednom.

Prema tomu Bourchany nastoji dokazati najprije vjerodostojnost čudesa, u evanđeljima zabilježenih, njihov svrhunaravski karakter; obara expli-

kacije protivničke naravskog reda i ističe čudesa Kristova kao odlučan kriterij za Mesijanstvo i Božanstvo njegovo; a kao čudo moralnog reda riše nedostiživu svetost Spasiteljevu.

Prekrasni i izvanrednom toplotom izrečeni posljednji govor svršava ovim krasnim riječima: Promatrajući život i smrt Isusovu, objavu njegova srca, naše je srce svjesno, da je svaka zabluda nemoguća; da je jedini Bog postavši čovjekom mogao tako živjeti, tako umrijeti, tako ljubiti. Isama nevjera u svojim veoma rijetkim urama jasnog naziranja i lojalnosti često divila se, još će se diviti, da opetuje priznanje Russoovo: Ako je život i smrt Sokratova mudraca, život i smrt Isusov je Boga...

Dr. F. Zagoda.

Cursus Scripturae Sacrae.
Fr. Zorell. S. J. Novi Testamenti Lexicon Graecum, fasciculi quattuor; Parisiis Lethielleux. 646 p.

Svaki, koji želi, da vječnu evanđeosku istinu promatra u originalu, raduje se ovomu vrsnom djelu.

Riječnik Zorellon je udešen za kritička izdanja N. Z. Obzire se osim značenja, koje riječ imade u N. Z. i na značenje kod klasika, septuaginte, papyrusa. Osvrće se takogjer dovoljno na političke, kulturne i prirodne snšaje Palestinske. Resi ga pregnantna dikcija, lapidarnost i uporaba kritičkih znakova. Ne zanemaruje takogjer naglasiti značenja riječi i u prijevodima. Kao primjer, kako je riječnik izvrstan navest ćemo riječ: *επιούσιος* adj.: Mt. 6, 11. L. 11, 3. precantes petere iubemur *τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον* vulg. panem nostrum supersubstantialem (Mt., cotidianum (L); de etymologia ac vi vocabuli non certo constat. 1. Ad analogiam adiectivorum *ἐφημέριος, ἐπιμήνιος, ἐπιετήσιος* etc. (ad diem, mensem, annum sufficiens; tamdiu durans) explicari potest *ἐπὶ τὴν ἰούσαν* sc. *ἡμέραν*, ad diem venientem s. incipientem pertinens aut sufficiens [*έναι* de tempore = modo instare, statim futurum esse; Od 2, 89; Builly *εἶμι* [3]. 2. Si vox derivatur a) ab *ἡ ἐπιούσα* sc. *ἡμέρα*, prout haec est aut dies insequens, posterus, crastinus [exempla V. in *ἐπ-εἶμι*] aut